

FOREDRAG I BODØ LØRDAG 3. SEPTEMBER 1983

Fiskerinæringens avgjørende betydning for å kunne opprettholde bosettingen og sysselsettingen langs kysten er et utgangspunkt for Regjeringens fiskeripolitikk. I den stortingsmeldingen om retningslinjer for fiskeripolitikken som Regjeringen nylig har lagt frem har man lagt nettopp disse hensyn til grunn. Samtidig understreker Regjeringen at det må være et viktig mål å øke den reelle lønnsevne i fiskerinæringen. Næringen vil gi tryggere og bedre utkomme hvis det lykkes å gjøre den mindre avhengig av tilskudd. Dette er i høy grad en felles interesse for fiskerinæringen og for samfunnet i det hele.

Helt fra Hovedavtalen mellom den daværende regjering og fiskernes organisasjoner ble inngått, har hensikten med statsstøtten bl.a. vært å effektivisere og markedstilpasse fiskeriene slik at næringen etter hvert skulle bli uavhengig av statsstøtten. Om dette mål har det alltid vært tverrpolitisk enighet, på samme måte som alle innser at det vil kreve lang tid å nå målet.

Forhandlingene mellom Norges Fiskarlag og staten etter hovedavtalen må derfor legge stor vekt på en forutsetning om at midlene bl.a. skal benyttes til effektivisering og tilpasning av kapasiteten i hele næringen, for på den måten å styrke den reelle lønnsomhet. Det er derfor naturlig at Regjeringen under forhandlingene legger vekt på at en rimelig del av støttemidlene blir avsatt til slike effektiviseringstiltak. Men selvsagt vil Regjeringen også i høy grad legge vekt på hensynet til

bosetting og sysselsetting, både på kort og lengre sikt, når omfanget av støtten og fordelingen av den på formål og regioner skal vurderes.

I løpet av det siste året er det oppstått spesielt store problemer i tørrfisknæringen, først og fremst på grunn av avsetningsvanskeligheter på det viktige Nigeria-markedet. Resultatet er at det nå ligger betydelige mengder tørrfisk på lager, - noe som skaper meget store vanskeligheter for både tilvirkerne, eksportørene og mange fiskere.

Noen har forsøkt å skape inntrykk av at Regjeringen bare sitter passiv og registrerer denne meget vanskelige situasjonen, uten vilje til å gripe inn med støttetiltak. Dette er naturligvis ikke riktig. Tvertimot, - Regjeringen har ved tre anledninger fremmet forslag for Stortinget om tiltak for å avhjelpe krisen i tørrfisknæring. Ialt er det stilt 440 mill. kroner til disposisjon, i form av rimelige lån og garantier. Dette er et meget betydelig bidrag fra Statens side.

Men Staten kan ikke løse problemene alene. Oppgaven krever et samarbeid mellom myndighetene og næringen selv. Regjeringen vil til enhver tid være beredt til å drøfte realistiske forslag. Og nå foreligger det et interessant opplegg fra en gruppe eksportører, - et opplegg som vil innebære at eksportørene overtar tørrfisk som ligger på lager hos tilvirkerne i Råfisklagets distrikt. Opplegget vil kreve medvirkning både fra næringen selv og fra myndighetene. Fiskeridepartementet er nå inne i drøftelser

med eksportørene og de berørte organisasjoner for å finne frem til en løsning på det grunnlag som nå foreligger. Et slikt samarbeide om konstruktive løsninger er helt i tråd med den holdning myndighetene hele tiden har lagt til grunn, og jeg håper at vi på denne måten skal kunne løse den helt akutte krise i tørrfisknæringen.

Staten har i dag et omfattende engasjement i fiskerieringen, og myndighetene må fortsatt påta seg et overordnet ansvar for næringsutviklingen. Men innenfor disse rammer må yrkesutøverne selv få størst mulig frihet til, og ansvar for, å utvikle et sunt økonomiske grunnlag. Regjeringens stortingsmelding om retningslinjene for fiskeripolitikken legger dette hensyn til grunn. Oppgavene og utfordringene fremover er store, men jeg er ikke i tvil om at norsk fiskeriering vil ha store muligheter i fremtiden, med den ekspertise og innsatsvilje som preger næringens utøvere.

Fiskerieringen gir mange eksempler på at innsatsviljen og evnen til nyskapning er til stede i fullt monn. Oppdrettsnæringen er et av disse. Den har hatt en nesten eksplosiv utvikling. Dette ser vi bl.a. av eksporttallene for laks og ørret fra oppdrett. I 1982 var eksportverdien ca. 500 mill. kroner. I år kommer den opp i ca. 800 mill. kroner, og det er grunn til å håpe på en fordobling i løpet av 2-3 år.

Og dette er en næring som har drevet med solid lønnsomhet og uten statsstøtte, bortsett fra ordinær støtte gjennom Distriktenes utbyggingsfond. Det er også verd å merke seg at når næringen i dag har en utpreget

distriktsprofil, med hensyn til både plasseringen av anleggene og eierforholdene, så fikk den det under liberale etableringsregler, dvs før vi fikk den strenge konsesjonsloven av 1981. Høyre går inn for en liberalisering av konsesjonsvilkårene for oppdrettsnæringen, for å sikre distriktene og landet en best mulig utnyttelse av de rike muligheter som foreligger her. Vi må ikke risikere at for strenge reguleringer av virksomheten i Norge fører til at det i stedet vokser opp konkurrerende virksomhet i andre land.

Sannsynligvis har vi foreløpig bare sett begynnelsen på den positive utvikling i oppdrettsnæringen, som i fremtiden vil gi meget store muligheter og utfordringer også når det gjelder andre fiskeslag enn laks og ørret. Gjennom fremragende forskningsinnsats har norske fiskeribiologer maktet å produsere torskeyngel i stort omfang. Dette er egentlig en verdenssensasjon, og kan åpne muligheter for oppdrett av torsk på kunstig vis langs kysten, også på steder som tidligere ble betraktet som umulige pga vind og vær. På lengre sikt kan dette også gi fiskeforedlingsindustrien helt nye muligheter til å utvikle produkter og markeder og å utnytte ledig produksjonskapasitet.

I en valgkamptid, hvor så mange er ensidig opptatt av å understreke og gjerne forstørre problemer og vanskeligheter, synes jeg det kan være grunn til å peke på slike eksempler på at vi også har stimulerende muligheter og fremgang å vise til. Det er både behov for og grunnlag for adskillig optimisme, både i Nord-Norge, og i vårt

land i det hele. Men det gjelder for den næring jeg nu har nevnt spesielt, oppdrettsnæringen, som for andre næringer, at skal den makle å ta imot utfordringene, må man også sørge for at dyktige folk får slippe til også i fremtiden. På de mer risikofylte nye områder vil tilgangen på personer og firmaer med pågangsmot og risikokapital være helt avgjørende. Mulighetene er der, og myndighetene er innstilt på å følge opp med de tiltak som måtte være nødvendige, f.eks. innenfor veterinærtjeneste, sykdomskontroll og kvalitetskontroll.

----- o -----

En hovedoppgave for Regjeringens økonomiske politikk er å styrke norske arbeidsplasser, for derved å trygge og øke sysselsettingen. Skal vi klare denne avgjørende oppgave, må vi ikke nekte å erkjenne hva som er hovedproblemet: Mange norske produkter er blitt for dyre, fordi våre produksjonsomkostninger er blitt for høye. Det fører til at vi mister arbeidsplasser i de næringene som må konkurrere med utlandet, enten på eksportmarkedene eller i konkurransen om norske kunder. Selv om vi er uenige om ansvaret for situasjonen, bør man i hvert fall kunne erkjenne at de høye produksjonsomkostningene er et hovedproblem: I perioden fra 1970 til slutten av 1981 steg produksjonsomkostningene i Norge 27% mer enn i gjennomsnitt for de land vi konkurrerer med. Arbeiderpartiet bruker gjerne andre tall, fordi de holder seg til mindre deler av dette tidsrommet. Men jeg håper at de ikke vil bestride det beregningsresultat jeg her har nevnt for hele den lange perioden. Striden om ansvaret for at det

ble slik er mindre viktig enn å konstatere at det faktisk er blitt slik, og at vi må ta konsekvensene av det.

Hvis vi hadde fortsatt den politikken som munnet ut i inflasjonsrekord i Norge i 1981, ville resultatet blitt katastrofalt for de arbeidsplassene som konkurrerer med utlandet. Den prisstigningen vi hadde i Arbeiderpartiets siste regjeringsår tilsvarer en fordobling av prisnivået på mellom 5 og 6 år. Det er lett å se at en fortsettelse av denne utvikling ville ha ført til at det etter hvert ville bli bortimot umulig å selge norske varer. Det ville blitt katastrofalt for norske arbeidsplasser uansett hvor mange milliarder man hadde satt inn for å støtte dem.

Bekjempelse av inflasjonen måtte derfor bli en hovedoppgave. Og det er dessverre en ren illusjon å tro at det kan gjøres uten skadevirkninger som alle i og for seg må beklage. Problemet er bare at skadevirkningene ville blitt overmåte meget større hvis vi ikke hadde stanset den stigende inflasjon under Arbeiderpartiet, og gjort den om til synkende inflasjon nå.

Virkemidler i kampen mot inflasjonen har vært mer konkurranse, mindre stigning i offentlige utgifter, og skattelettelser. Arbeiderpartiet fremstiller skattelettelsene nærmest som en appell til egoismen. Våre motiver for denne politikken er helt andre: Vi ser skattelettelsene som et middel til å gjøre det mulig å begrense lønnsstigningen, og samtidig å stimulere til oppsparing og økt innsats, til beste for hele samfunnet. Utviklingen har bekreftet at dette synet er riktig.

Arbeiderpartiets påstander om at skattelettelsene "nesten systematisk" kommer de best stillede til gode, er uriktige. De har en god sosial fordeling, med størst vekt på å lette byrdene for barnefamiliene.

Vi har fått prisstigningen under kontroll. Samtidig er det klare tegn som tyder på at svekkelsen av konkurransevnen er snudd om til en styrkelse. Etter de siste beregningene lyktes det ikke å forhindre at den raske svekkelsen av konkurransevnen fortsatte ut over i 1982, men deretter snudde den om til en styrkelse. Dette er bakgrunnen for de tallene for siste år som finansministeren nevnte i Dagsrevyen 31. august. Jeg kan legge til at hvis man ser hele perioden fra 3. kvartal 1981 til 3. kvartal 1983 under ett, blir resultatet av disse to årene en forbedring i konkurransevnen på 2 1/4%. Nå skal man selvsagt ikke legge alt for stor vekt på slike tall, og spesielt ikke på det de viser om utviklingen fra kvartal til kvartal. Men jeg synes likevel det er all grunn til å ta disse ferske tallene som et klart eksempel på at det går fremover, og at Regjeringens politikk er i ferd med å gi positive resultater.

En hovedlinje i Arbeiderpartiets valgkamp er en strøm av forslag som vil medføre økte offentlige utgifter. Vi møter en serie løfterike aksjonsplaner og tiltakspakker. Men mange av forslagene mangler prislapp. Hva hele rekken av gode forslag vil koste til sammen er det derfor ikke lett å si. Det man kan si er at det dreier seg om flere milliarder i økte utgifter, og en betydelig økning av underskuddene på de offentlige budsjetter. Etter mitt

skjønn avslører dette en illevarslende lettsindighet i økonomiske spørsmål. Og denne valgkamplinjen fra Arbeiderpartiet står i skarp kontrast til den moderasjonslinje som Arbeiderparti-regjeringen selv anbefalte i sitt siste langtidsprogram, etter at den hadde sett de skremmende virkninger av lettsindighetene i 1970-årene.

Arbeiderpartiets viktigste forsvarsargumenter for denne strøm av kostbare forslag er at det til gjengjeld ikke vil gi skattelettelser, slik som Regjeringen går inn for. Og det er vel dessverre riktig at Arbeiderpartiet ikke vil ha lavere skatter, men høyere. Men selv om man skulle gjennomføre Arbeiderpartiets skattepolitikk, ville det ikke bli rom for mer enn en brøkdel av de økede utgifter som Arbeiderpartiet foreslår. Henvisningen til Høyres skattepolitikk er derfor en meget dårlig begrunnelse for en ny kraftig økning av de offentlige utgifter, slik som Arbeiderpartiet går inn for.

Arbeiderpartiets kostbare forslag vil måtte bety både en kraftig økning av dagens skattenivå og større underskudd på de offentlige budsjetter. Konsekvensene kjenner vi: Større lønnskrav, større prisstigning, høyere utgifter både for private og for det offentlige, og lite eller ingen netto for stat og kommune, til tross for skatteforhøyelser. Det er derfor solid grunnlag for å hevde at Arbeiderpartiets store løfter i denne valgkampen ikke kan gjennomføres uten å føre til sterkt øket inflasjon. Og derved vil de reelle virkninger av en slik løftepolitikk bli meget farlige, både for stat, fylker og kommuner, og for arbeidsplassene.

Arbeiderpartiet hevder nå at det ikke er noen som betviler at dets forslag ville gi 40 000 flere årsverk. Jo det er det. Vi er riktignok enige i at Arbeiderpartiets forslag ville gi noen flere jobber - vel og merke til å begynne med. Men det er jo som daværende statsminister Gro Harlem Brundtland sa på Arbeiderpartiets landsmøte i april 1981: "Vi kan ikke gjennomføre en fortsatt sterk vekst i det offentlige forbruk uten at vi forsterker prispresset." Den økningen i de offentlige utgiftene som Arbeiderpartiet foreslår nå, ville gi større prisstigning, større kostnadsstigning, svakere konkurransevne, og tap av flere arbeidsplasser i de næringene som må konkurrere med utlandet. Etter noen tid ville derfor Arbeiderpartiets forslag ikke bety 40 000 nye arbeidsplasser, men høyere inflasjon og tap av titusener av arbeidsplasser i næringslivet. Hvis man virkelig skulle følge en slik politikk som Arbeiderpartiet nu anbefaler i Norge, ville man raskt få en slik massearbeidsløshet som man fikk i Danmark under sosialdemokratisk styre der. Arbeiderpartiets linje er nemlig prøvet i andre land. Resultatene der ble som vi sier at de ville bli her.

Dette er derfor et av valgets hovedspørsmål:

Enten Arbeiderpartiets overbud og inflasjonspolitik - som vil føre til mer inflasjon og større arbeidsløshet senere, eller Høyres kamp mot inflasjonen, for bedre konkurransevne og tryggere arbeidsplasser.